Příloha 1 - Soudní spory

V této příloze jsou shrnuty Jindřichovy soudní spory a půhony, převážně ty, které ještě nejsou použity v hlavním textu. Jedná se veskrze o menší půhony, nic natolik významného jako byl jeho soud s Lichtenštějny v roce 1460-1464. Kromě toho, že Jindřich zasedal, později předsedal, zemskému soudu (díky své hejtmanské hodnosti)[1], vystupoval někdy též v roli obžalovaného. Půhonů i nálezů existuje k Jindřichovi z Lipé poměrně hojné množství. Často jde o zadržování desátků nebo vinic. Četné jsou spory s církevními hodnostáři, představenými konventů a také s měšťany. Poměrně často se též objevuje jako ručitel ve sporech jiných osob. Nejedná se však o vyčerpávající přehled všech Jindřichových půhonů.

Je vhodné připomenout, že zemské soudy minimálně do doby, než je Jiří z Poděbrad králem, příliš nefungují. Úřady zemských desek ale částečně fungovaly.[2]. Docházelo spíše k nepravidelným zasedáním. Pokud se už nesešel soud, bylo aspoň domluveno otevření zemských desk, aby mohly být zaneseny majetkové změny.

spory související s církví

Rok 1459

Mikuláš, opat Vilémovské kláštera pohnal Jindřicha z Lipé (v listině ho tituluje z Krumlova) kvůli neoprávněnému držení vsi Litobratřice, včetně příslušenství.[3] K tomu ještě připojuje půhon pro neoprávněné braní církevních desátků ve vsi, již po mnoho let. Za každý rok mělo jít o šedesát hřiven grošů.[4] Rozsudek padl až pod předsednictvím obžalovaného, 24. února 1464.[5] V prvním případě Jindřich odsouzen nebyl, protože se jedná o statek královské koruny, a proto o záležitosti rozhoduje Jiří z Poděbrad. Zmíněné desátky pak patřily podle soudců k Vilémovu a ne faře.[6]

Také Ondřej, převor kláštera sv. Michala v Brně žaloval Jindřicha z Lipé a to za neoprávněné braní dvaceti věder vína na Broumově každý rok. Požadoval za to 60 hřiven.[7] A opět páni

[1] MZD Olomouc 1, XI, r. 1464.
[2] ČORNEJ – BARTLOVÁ: Velké dějiny zemí koruny české, s. 57.
[3] LC VI/1, s. 2, č. 9.
[4] LC IV/1, s. 3, č.10.
[5] BRUNNER: Die Herren von Lippa, Zeitschrift 14, 1910, s.313.
[6] LC IV/1, s. 78, č. 13;14;15.
[7] LC IV/1, s. 55, č. 324.

rozhodli v Jindřichův prospěch *„...poněvadž zemskému právu to neslouží, tomu odpovídati nemá.“*[8]

Další duchovní podávající žalobu je Jan Essenpek z kostela Olomouckého. Žaloval Jindřicha z Lipé kvůli desátku v Pavlovicích o 300 kop grošů. Nález byl však opět v Jindřichův prospěch,[9] Je tu také již zmiňovaný půhon Bratra Benessia Clauigera, kladl odpor s tím, že Jan z Cimburka intabuloval Pertolda a Jindřicha z Lipé v Krumlově a připsal jim i desátek z vína a horní právo v Pavlovicích a v Zaječím.[10]

Ne vždy to ale byl Jindřich, kdo byl žalován. Sám žaluje například Vaňka z Říčan z 34 *“kop dob. stř. etc.“* za odebírání desátků od Zbraslavských kněží, které si ale zakoupil on.[11] A tato jeho žaloba byla úspěšná.[12]

podvod/urážka na cti

(1455) Jindřich měl slíbit vyvázat Jana z Cimburka a Tovačova z dluhů „*u Beneše Žida*“. Jenže Jan zůstal nadále dlužen. Za to Jindřicha poháněl o šest set zlatých uherských.[13]

(1464) O ještě větší částku pohnal Jindřicha Jan Doplaz. Jednalo se o „*tisíc kop gr. dob. střihu.“* Důvodem bylo, že mu Jindřich sáhl na čest, protože ještě spolu s Janem Tovačovským porušili s ním uzavřené smlouvy, k jeho škodě, a na ty byl zaručen 1000 grošů.[14]

(1464) Václav Kojetic Za to, že peníze mu vzal peníze určené mu od Mikuláše Jacka a slíbil mu, že ho vyváže z dluhů.[15] Na tento půhon neumel Jindřich odpovídat, protože páni uznali: *„že, žaloval odjinud, než pohnal“*.[16]

---

[8] LC IV/1, s. 90, č. 118.
[9] LC IV/1, s. 193-194.
[10] MZD Brno 1, s. 383, č. 778.
[11] LC IV/1, s. 36, č. 212.
[12] LC IV/1, s. 85, č. 75.
[13] LC IV/1, s. 34, č. 205.
[14] LC IV/1, s. 109, č. 487.
[15] LC IV/1, s. 56, č. 329.
[16] LC IV/1, s. 77, č. 3.

zadržování platů, braní výnosů

(Rok 1464) Stanislav Cvilink z Lomnice žaloval Jindřicha za neoprávněné držení vsi Haraš a poháněl jej o celých tisíc grošů.[17] Protože ale Jan Budčovský, jako zástupce Jindřichův vesnici držel již dlouho „*bez naříkání*“ nemusel odpovídat.[18]

(Rok 1464) Výše již zmíněný Václav Kojetic pohnal Jindřicha z 50 kop stříbrných, „*že mu vzal peníze na dvuor litavanský*“[19]

(Rok 1466) Hereš ze Švabenic pohnal Jindřicha z 70 kop dob. širokých za to, že mu držel mnoho let roční plat na městečku Bojkovicích.[20]

města

(Rok 1464) Rada města Brna zase Jindřicha pohnala o 200 hřiven grošů, za to, že jim Pertold kdysi slíbil, že nebudou muset platit mostné. Což nebylo dodrženo.[21]

Připomeňme také mnoho sporů, které měl Jindřich s městem Znojmem od roku 1467. Jsou již rozebrány v předchozím textu o Jindřichově životě.[22]

ryby

(1464) K menším sporům Jindřichovým bychom mohli počítat také ty týkající se jeho rybníkářské činnosti. V této době zrovna rybníkářství zažívá rozvoj[23]. Je zde spor Jindřichův s Čeňkem z Kunštátu a bojanovic. Jindřich ho pohání z 30 kop grošů za to, že *„…v jeho potoce který z Konvířského rybníka teče na Kobylský rybník muoj kázal služebníkům svým ryby loviti a sázet je do Kronvířského rybníka“*.[24] Čeněk však kontroval vlastní žalobou ze sta hřiven, za to, že ho Jindřich neobeslal při výlovu ryb, a přitom se měli dělit napůl.[25]

---

[17] LC IV/1, s. 119, č. 551.
[18] LC IV/1, s. 209.
[19] LC IV/1, s. 162, č. 820.
[20] LC IV/2, s.114, č. 1114.
[21] LC IV/1, s. 136, č.662.
[22] viz výše v práci, strana 33.
[23] CERMANOVÁ – NOVOTNÝ –SOUKUP a kol.: *Husitské století,* s. 314.
[24] LC IV/1, s. 129, č. 617.
[25] LC IV/1, s. 176, č. 903.

(1464) A konečně, Jan z Tvorkova a Kyjova poh. Jindřicha z Lipého z deseti kop grošů, protože: *„mu topí rybníkem Jarohněvské louky Jiříkovské.“*[26] (Jarohněvice byly, jak již bylo řečeno, majetkem Jindřicha z Lipé.)

Jindřichovy hůře zařaditelné žaloby

Roku 1464 Zaštiťuje Vaňka z Koříma, ve sporu, kde jde o vypálení vesnice Křové. Vaněk z Koříma pohnal Vaňka z Boskovic a Deblína, a o tisíc grošů, za vypálení této vesnice. V této době je již Jindřich hejtmanem.[27] Půhon zřejmě neměl zamýšlený účinek, neboť se musel vložit sám Jindřich, a to hned dvakrát: jednou půhonem o výše uvedenou částku a podruhé ještě o materiál na obnovu vesnice.[28]

Zajímavé je, že v roce 1466 se Jindřich zřejmě protestoval proti intabulaci vesnice Crhov Děvečkovi z Herštejna, Jiřím z Poděbrad.[29] Je to zajímavé, protože je to zatím jediný případ neshody, kterou jsem mezi nimi našel.

Shrnutí

Dle mého názoru profil vytvořený těmito půhony v mnohém odpovídá profilu šlechtice Jindřichovi doby: Je v častých sporech s církví, což je vzhledem k tomu že se pohybujeme v době husitské vlastně očekávané. Tyto spory se mu také často daří vyhrát. Jeho spory týkající se rybníků a zatopování krajiny zase odpovídají nastupujícímu velkému rozvoji šlechtického podnikání[30] a ukazují, že Jindřich za trendem nijak nezaostával. Spory, ve kterých se někoho zastává by zase možná mohly někdy ukazovat k některým jeho manům nebo klientům. Vyhrocující se spor s městy v roce 1467 už ohlašuje krizovou vyhrocující se situaci, která skončí patovou válkou mezi králem Jiřím a Matyášem Korvínem. Často jsou to duchovní, kdo Jindřicha z Lipé žalují. Většinu těchto svých sporů, pokud se týkalo církevních majetků vyhrál. Dalo by se říci, že u soudu byl Jindřich vlastně docela úspěšný, z půhonů u kterých známe i nálezy velká část končila v jeho prospěch. Je také zajímavé, že většina sporů

[26] LC IV/2, s. 413, č. 679.
[27] LC IV/1, s. 98, č. 415.
[28] LC IV/1, s. 99, č. 423 a 424.
[29] MZD Olomouc 1, s. 440, č. 256.
[30] CERMANOVÁ – NOVOTNÝ – SOUKUP a kol.: *Husitské století.* Hlava II*: Prostor a společnost,* NOVÝTNÝ, Robert*: Šlechta, s. 290-317.*

pochází až z roku 1464, kdy, již je moravským hejtmanem. Pokud jde o samotné přečiny, často jde o vybírání desátků nebo odebírání výnosů, které mu nepatří.